

‘Why the arts matter’

– om en tværfaglig konference i London

Signe Marie Lindstrøm cand. mag. i musikterapi. Ansat på KamillianerGaardens Hospice og Rehabiliteringscenter for flygtninge i Aalborg. Kontakt: sml@hospice-aalborg.dk

St. Christopher’s Hospice i London dannede i november 2010 rammerne for en konference om kunstens betydning i hverdagslivet og ved livets afslutning. Det blev min første deltagelse i en konference i udlandet, men også rammerne for min første internationale præsentation. I mine 2 ½ års musikterapeutiske virke på hospice havde jeg oplevet 150-200 patienters og deres familiers forskellige anvendelse og udbytte af musikterapi. Jeg havde således mødt mange nuancer af, hvordan kunst/musik kan have skelsættende betydning for menneskers livskvalitet, velvære og håndtering af svære eksistentielle livssituationer.

Konferencen summede af kunst

Vi var 68 deltagere til konferencen, en meget blandet skare bestående af bl.a. terapeuter indenfor alverdens kreative kunstterapier, herunder en del musikterapeuter. Men også kunstnere, forskere, sociologer, fysioterapeuter, sygeplejersker og hospiceledere var til stede. Størstedelen var engelske, men en mindre flok var rejst fra USA, Canada, Finland og Danmark.

Konferencerummet i undervisningsfløjen vibrerede af kreativitet, både i form af udstillinger fra kunstterapiforløb og kunstprojekter, men også gennem de mange

forskellige oplægsholdere, der formidlede cases og forskning fra deres felter indenfor kunstterapi, danseterapi, musikterapi, musiksociologi, bioetik og antropologi. Mange smittede med deres glødende engagement i vores fælles sag: at lade det smukke, æstetikken, være medium for menneskers forbundenhed med sig selv (krop, sind og sjæl) og hinanden.

Kontakt og åbenhed til samfundet omkring hospice, community art services

Ud over at være hospice med 48 sengepladser og dagligt 200 ambulante patienter/pårørende, er St. Christopher’s Hospice udvidet til også at være kunstgalleri og musikcenter. En service for hele lokalsamfundets 1,5 millioner borgere. Og dét at åbne dørene og byde alle velkomne, også for at bryde tabuer om døden og døende i samfundet, er et væsentligt grundprincip for St. Christopher’s Hospice.

Tia De Nora, professor i musiksociologi, bidrog med spændende økologiske perspektiver på opfattelsen af sundhed og sygdom. Individets opfattelse af velvære blev redefineret som et socialt fænomen, hvor oplevelsen af velvære i øjeblikket kan hjælpes til at udvides for patienter gennem samvær omkring kunsten.

Mange gange i løbet af de to dage blev jeg dybt berørt af, hvad jeg oplevede fra podiet. Særligt da en flok unge mennesker fra "Brit School", en anerkendt London-kunstskele, med en enkel men meget effektiv performance formidlede eksistentielle temaer og fortællinger, opsamlet ved møder og interviews med patienter og pårørende på hospice. De unge fremførte patienternes narrativer gennem dans, sang og ved synkron gengivelse af forskellige patients gestus knyttet til fortællingernes emotionelle indhold.

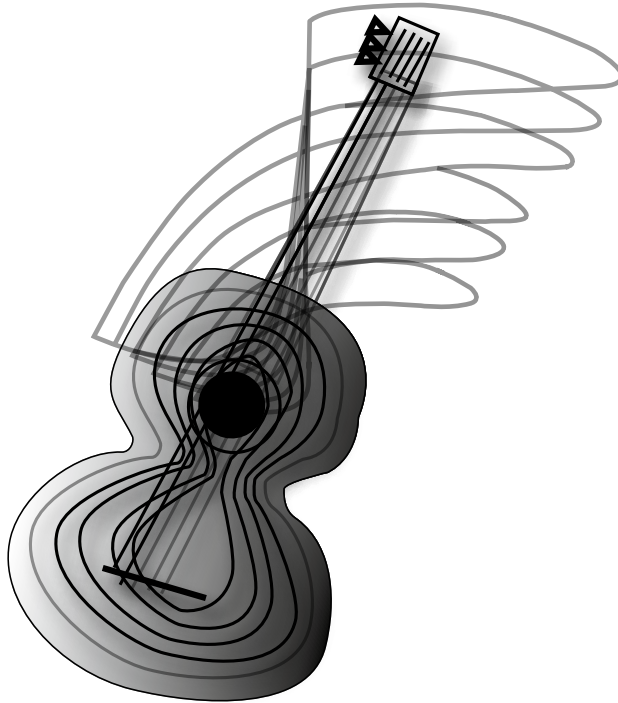
Der blev gennem konferencen givet mange flere eksempler på etablering af kontakt mellem hospicebrugere og lokalsamfundet, f.eks. folkeskoleklasser i sangskrivnings- og kunstforløb sammen med hospicepatienter, afsluttet med store koncerter for børn, patienter og familierne omkring dem. Dette inspirerede mange flere hospices, men også plejehjem, til at skabe egne tilsvarende projekter. Musikterapeuten Bob Heath beskrev en spændende proces med udgivelse af en CD med sange udelukkende skrevet af hospicepatienter. Dette udmundede i en kæmpe koncert, hvor kunstterapeuter stod for installationer og koreografier til at udtrykke de formidlede følelser visuelt.

Denne udadrettethed mod samfundet, fandt jeg meget inspirerende og meningsfuld. Måske kunne det tænkes, at vi i Danmark også kunne lære lidt af intentionen om at lade det kreative og sunde være et fundament for gensidig forståelse af vores fællesmenneskelige egenskaber og værdier i stedet for vores forskelle i alder, status eller "objektivt definerede" sundhed/sygdom. Dette mener jeg gælder for alle klientgrupper, vi som musikterapeuter møder i vores arbejde, ikke kun i hospicer regi.

Hvorfor er kunsten vigtig?

De mange facetter af kunst, der blev præsenteret på konferencen supplerede hinanden godt. Selvom metoderne havde vidt forskellige indgangsvinkler, tydeliggjorde de alle vores fællesnævner: hvordan kreativ aktivitet i samvær med andre kan forstørre den gode livskvalitet og give patienten adgang til sine ressourcer og sunde sider. Nogle af de vigtigste pointer på konferencen var, at dét at beskæftige sig med kunst generelt kan give forstørret selvfølelse og fornemmelse af at være et helt menneske med oplevelsen af kontrol og frihed ved at udtrykke dét, der ellers ikke kan udtrykkes i ord. Ligeledes imødekommer kunsten vores behov for at være sociale, og den terapeutiske kraft i at bruge metaforer for det indre livs komplekse følelser bringer håb, mening og bevægelse.

I min præsentation beskrev jeg en case om en 59-årig kvinde med hjernetumor, som jeg havde haft i et længere musikterapeutisk forløb på hospice. Hendes terapeutiske proces indeholdt, udover receptive metoder som afspænding og visualisering til levende musik, en stor variation af kunstneriske udtryk, bl.a. tegning, at synge kendte sange, stemmetræning og musikimprovisationer med stemme/instrumenter. Ofte deltog pårørende aktivt i mange af de nævnte aktiviteter. Mine pointer fra denne case var, at kunst, i form af tegninger, digte og sangskrivning, gav patienten et udtryk for – og indblik i – indre følelser og kampe mellem håb og hjælpeløshed, samt en mulighed for at kunne efterlade "aftryk" i verden til sine pårørende. Ligeledes faciliterede kunsten fornemmelsen af kontakt til noget højere end hende selv og det at påkalde spirituel hjælp og støtte.

Min præsentation fik rigtig god feedback. Nogle deltagere syntes, at min case sammenbandt alle de andre oplæg, som hver især havde præsenteret isolerede cases omkring terapeutisk anvendelse af eksempelvis visuel kunst, musik eller digtning. Jeg oplevede selv at formidlingen var vellykket, dels fordi casen i sig selv er så stærk, men også fordi jeg mærkede min stærke både faglige og formidlingsmæssige fundering efter 5 års musikterapi træning på den danske uddannelse.

Det særlige ved musikken

Musik påvirker som bekendt alle fire eksistentielle dimensioner (krop, sind, det sociale og det eksistentielle/spirituelle) på

samme tid. Alvorligt syge patienter, og særligt dem med hjernetumor, kan meget let få for mange indtryk, så her bruger jeg oftest musikimprovisation med *enkel struktur, forudsigelighed og varsomhed*. Ligeledes kan improviseret musik tilpasses den terminalt syge patient (via f.eks. åndedrætsrytme og kropsløde) og nå patienten, selvom vedkommende ikke længere kommunikerer verbalt. Dette bevirker, at musikken, som et af de eneste kunstneriske medier, kan akkompagnere den døende så langt som næsten helt hen til døden.

Det var spændende at opleve konferencens fortættede atmosfære og levende udveksling mellem så mange forskellige døre til det samme rum – der hvor sjælen smiler.